

Cumün da Valsot

Constituziun

01.01.2013

Cuntgnü

	pagina
I. Disposiziuns generalas	3
(Art. 1 - 28)	
II. Organisaziun cumünala	8
(Art. 29 - 57)	
1. Organs cumünals ordinaris	8
(Art. 29 - 53)	
a) La radunanza cumünala	8
(Art. 30 - 40)	
b) La suprastanza cumünala	12
(Art. 41 - 49)	
c) La cumischiun sindicatoria	14
(Art. 50 - 51)	
d) Il cussagl da scoula	15
(Art. 52 - 53)	
2. Ulteriurs organs / cumischiuns	15
(Art. 54)	
3. Administraziun cumünala / impiegats cumünals	16
(Art. 55 - 57)	
III. Finanzas, impostas ed otras taxas	16
(Art. 58 - 66)	
IV. Drets da vaschins	19
(Art. 67)	
V. Fats da baselgia	19
(Art. 68)	
VI. Disposiziuns finalas	19
(Art. 69 - 70)	

CONSTITUZIUN DAL CUMÜN DA VALSOT

I. Disposiziuns generalas

artichel 1

Il cumün

Il cumün da Valsot es üna corporaziun territoriala dal dret public. El consista da las personas chi han lur domicil sün seis territori ed as cumpuona da las fracziuns da Chaflur, Chasura, Martina, Ramosch, Raschvella, San Niclà, Sclamischo, Seraplana, Strada, Tschlin e Vnà.

artichel 2

Autonomia

A norma da la legislaziun federala e chantunala ha il cumün il dret d'autonomia libra.

Il cumün pratescha i'ls limits da sia cumpetenza legala la suveranità sur da tuot las personas e tuot ils ogets chi's rechattan sün seis territori.

artichel 3

*Incumbenzas
A. In general*

Il cumün accumplescha las incumbenzas chi til sun affidadas pel bain da la generalità. El promouva il svilup cultural sco eir il bainstar social ed economic e relascha las ledschas ed ils uordens necessaris.

artichel 4

B. In special

Pro las incumbenzas dal cumün toccan, cun resalva dal dret federal e chantunal, surtuot ils seguaints secturs:

- a) administraziun generala
- b) sgürezza publica
- c) scolaziun
- d) cultura e temp liber
- e) fats da sandà
- f) bainstar social
- g) trafic
- h) ambiaint e planisaziun dal territori
- i) economia publica
- j) finanzas ed impostas

artichel 5

C. Externalisaziun Il cumün po surdar tschertas incumbenzas ch'el ha d'accumplir a corporaziuns da dret privat, ad instituziuns, fundaziuns o a privats.

artichel 6

Lingua ufficiala e lingua da scoula La lingua ufficiala dal cumün es il "rumantsch vallader".

artichel 7

Egualità dals seks Denominaziuns da personas e funcziuns as referischan a tuots duos seks, schi nu resulta nögli'oter dal sen da la constituziun.

artichel 8

Abiltà da vuschar Abels da vuschar sun ils vaschins svizzers chi han accumulì il 18avel on d'età e nu suottastan a la curatella cumplessiva pervia d'üna inabiltà permanenta da güdichar o chi vegnan rapreschantats tras üna persona chi ha l'incumbensa d'avair survaglianza dad ells pervia d'incapacità permanenta da güdichar.

artichel 9

Dret da vuschar Il dret da vuschar in fatschendas cumünalas han ils vaschins dal lö chi sun abels da vuschar ed han il domicil in cumün sco eir ils vaschins svizzers chi abitan qua sco domiciliats o dmurants.

artichel 10

Dürada d'uffizi La dürada d'uffizi per commembers da las autoritats cumünalas importa quatter ons. La reelecziun es pussibla.

artichel 11

Demischiun Mincha commember d'ün'autorità cumünala ha d'inoltrar sia demischiun in scrit a la suprastanza cumünala fin il plü tard als 30 da gün avant l'elecziun respectiva.

artichel 12

Termin da las elecziuns ed entrada in uffizi Las elecziuns per la nominaziun da las autoritats cumünalas han lö adüna d'urant il mais d'avuost o settember.

L'entrada in uffizi succeda als 1. da schner da l'on seguaint. Il titular chi sorta da l'uffizi es in dovair da surdar l'uffizi in möd reglà.

artichel 13

*Elecziun
cumplementara*

Scha'l titular d'ün uffizi as retira definitivmaing da l'uffizi d'ürant la perioda d'uffizi per qualunque motiv, schi sto gnir fatta ün'elecziun complementara pel rest da la perioda d'uffizi, premiss cha la prosma elecziun ordinaria nun haja lö infra ils prossems ses mais. Per l'elecziun complementara valan las listessas disposiziuns sco per las elecziuns ordinarias.

Scha las premissas per realisar ün'elecziun complementara nu sun accumulidas, piglia part a las trattativas da l'autorità il suppleant dal departamaint impè dal commember ordinari chi s'ha retrat.

artichel 14

Motivs d'exclusiun

Paraints e parantats tras marida in lingia directa, fradglianza, conjugals e persunas chi vivan insembel in ün partenadi registrà o in üna cumünanza da vita effectiva, nu pon far part da la listessa autorità cumünala a medem temp.

Quists motifs d'exclusiun valan eir tanter commembers da la cumischiun sindicatoria ed ils commembers da la suprastanza cumünala.

artichel 15

*Motivs d'incum-
patibilità*

Ün impiegà cumünal stabel nu po far part da l'autorità, a la quala el es suottamiss directamaing. El po però gnir invità ad assister a las trattativas cun vusch consultativa.

Commembers da la suprastanza nu pon esser a medem temp commembers da la cumischiun sindicatoria.

artichel 16

*Dovair da tour
s-chüsa*

Ün commember d'ün'autorità cumünala ha da tour s-chüsa pro trattativas e votaziuns d'üna fatschenda, sch'el s'vess o üna persuna chi sta cun el in üna relaziun d'exclusiun i'l sen da l'art. 14 ha ün interess persunal direct vi da quella.

Ün commember da la cumischiun sindicatoria ha da tour s-chüsa pro la controlla da la contabilità e da la gestiun d'üna autorità, cumischiun o uffizi sch'el s'vess o üna persuna chi sta

cun el in üna relaziun d'exclusiun i'l sen da l'art. 14 fa part da quista autorità, cumischiun o uffizi.

artichel 17

Dret da petiziun Il dret da petiziun es garanti. Mincha abitant dal cumün po inoltrar in scrit propostas, dumondas e recuors a las autoritads cumünalas. Quistas sun obliadas da tour posiziun in chosa infra trais mais.

artichel 18

Dret d'iniziativa 50 personas cun dret da vuschar in fatschendas cumünalas pon pretender in scrit la votaziun davart üna proposta inoltrada dad ellas. Exclusas da quai sun decisiuns cha autoritads cumünalas han trat in connex cun lur cumpetenzza o relaziuns giuridicas regladas tanter il cumün e terzas personas.

L'iniziativa po gnir inoltrada in fuorma d'ün'intimaziun generala o d'ün sböz elavurà. Ella sto gnir inoltrada cun las suottascripziuns a la suprastanza cumünala.

artichel 19

Procedura pro iniciativas Üna dumonda d'iniziativa chi'd es reuschida valabelmaing sto gnir trattada illa radunanza cumünala insembel cun ün parair elavurà da la suprastanza cumünala il plü tard ses mais davos sia inoltraziun.

La suprastanza cumünala po suottametter a la radunanza cumünala eir cuntrapropostas. Sch'üna tala cuntraproposta es avantman, vain il prüm decis tanter quista e l'iniziativa. In seguit ha la radunanza cumünala da decider cun üna votaziun definitiva davart l'approvaziun o il refüs da quella proposta chi'd es resultada da la prüma votaziun.

artichel 20

Retratta da l'iniziativa Üna dumonda d'iniziativa po gnir retratta da tuots temps dals prüms tschinch suotsegnants fin a la votaziun, premiss ch'ella nu cuntogna ingünas clausulas da retratta cun ün oter cuntgnü.

artichel 21

Iniziativa illegala Scha'l cuntgnü d'üna dumonda d'iniziativa es illegal, nu suotta-metta la suprastanza quella a la radunanza cumünala.

In ün tal cas comunichescha la suprastanza cumünala als iniziants sia decisiun in scrit indichond ils motivs.

artichel 22*Moziun*

Illa radunanza cumünala ha üna persuna cun dret da vuschar il dret da far propostas chi nu concernan üna dumonda indichada sülla glista da tractandas. Scha la radunanza cumünala declera quista proposta sco relevanta, sto la suprastanza cumünala suottametter la proposta insembel cun ün parair a la radunanza cumünala infra ses mais.

Ultra da quai valan, cun excepziun da l'art. 21, las disposiziuns davart l'iniziativa (art. 19 ss.) confuorm al sen.

artichel 23*Dret da surgnir
infuormaziuns*

Illa radunanza cumünala po mincha persuna cun dret da vuschar pretender ün'infuormaziun davart il stadi o la realisaziun da fatschendas cumünalas. Infuormà sto gnir il plü tard a la prosma radunanza cumünala. L'infuormaziun po gnir sposta da o refüsada, sch'ella cuntrafa ad interess relevants dal cumün o da terzas personas.

Las tractandas da la suprastanza cumünala e l'avis correspundent da las decisiuns vegnan publichats sün la homepage ufficiala dal cumün e tramiss sün giavüsich per posta electronica.

artichel 24*Votaziuns ed elec-
ziuns federalas
e chantunalas*

Per votaziuns ed elecziuns federalas e chantunalas valan las disposiziuns respectivas da la confederaziun e dal chantun.

artichel 25*Respunsabilità*

La respunsabilità dals organs cumünals per dons ch'els causeschan cun far lur lavur ufficiala as drizza tenor la ledscha davart la respunsabilità dal stadi.

artichel 26*Dret da recuors*

Il dret da recuors cunter decisiuns e disposiziuns dals organs cumünals as drizza tenor la legislaziun chantunala.

artichel 27*Protocol*

Ils organs cumünals fan protocols separats chi infuorman almain davart las decisiuns, davart ils resultats da las elecziuns sco eir davart eventualas contestaziuns concernent la violaziun da disposiziuns da cumpetenzza e da procedura. Ils protocols

ston gnir suottascrits dal chanzlist e – davo l'approvaziun expressa obain in silenzi – dal capo.

Il protocol da la radunanza cumünala vegn publichà il plü tard 1 mais davo la radunanza in möd üsità in cumün. Resguardond las disposiziuns davart la protecziun da datas das-chan gnir publichats ils protocols eir in medias electronicas.

Protests cunter il protocol da la radunanza cumünala ston gnir inoltrats in scrit a la suprastanza cumünala infra il termin d'exposiziun da 30 dis. Els vegnan trattats a chaschun da la prosma radunanza cumünala, e pür davopro vegn approvà il protocol.

artichel 28

Invista i'ls protocols Ils protocols da la radunanza cumünala stan a disposiziun per tour invista a minchün.

L'invista i'ls protocols da la suprastanza cumünala e da las ulteriuras autoritats cumünalas vain be permissa schi pon gnir fats valair interess degns da protecziun.

Il dret da tour invista po gnir accumulà cun surdar ün extrat dal protocol.

II. Organisaziun dal cumün

1. Organs cumünals ordinaris

artichel 29

Organs dal cumün Ils organs ordinaris dal cumün sun:

- a) la radunanza cumünala
- b) la suprastanza cumünala
- c) la cumischiun sindicatoria
- d) il cussagl da scoula

- a) La radunanza cumünala

artichel 30

Radunanza cumünala L'organ suprem dal cumün es la radunanza cumünala, a la quala ils abitants cun dret da vuschar exerciteschan lur drets in fatschendas cumünalas.

artichel 31*Cumpetenzas*

La radunanza cumünala ha las seguaintas cumpetenzas:

1. ella fa l'elecziun:
 - a) dal capo cumünal
 - b) dals ulteriurs commembers da la suprastanza
 - c) dals commembers dal cussagl da scoula
 - d) dals commembers da la cumischiun sindicatoria

las ulteriuras elecziuns sch'ellas nu sun expressamaing chosa d'ün'otra autorità;
2. ella relascha e müda la constituziun cumünala, las ledschas cumünalas, ils uordens e reglamaints impegnativs per tuots;
3. approuva il preventiv ed il quint cumünal sco eir fixa il pè d'impostas;
4. permetta expensas e cuosts chi nu sun previss i'l preventiv e chi surpassan las cumpetenzas finanzialas dad oters organs;
5. ella es autorisada da cumprar, da vender e d'impegnar proprietà fundiaria sco eir da conceder e da schoglier servituts ed agravis fundiaris;
6. ella es autorisada da tour sü impraists e da surtour süertats;
7. da permetter e da far müdadas essenzialas da concessiuns per l'utilisaziun da l'aua, dad exercitar il dret da scadenza i'l sen da la legislaziun davart il dret da las auas e da conceder oters drets d'adöver special;
8. da decider davart la collavuraziun cun oters cumüns, corporaziuns ed instituziuns regionalas;
9. da conceder impraists, sch'els surpassan la cumpetenza finanziaria da la suprastanza cumünala e nu sun suottamiss a l'autorità cumpetenta in connex cun l'utilisaziun confuorma a l'intent dals raps da fuond;
10. da decider davart la fundaziun d'ün'associaziun cumünala o regionala o davart l'entrada in üna tala;
11. da decider davart la fusiun cun oters cumüns.

artichel 32

*Convocaziun,
tractandas*

La radunanza cumünala vain convocada da la suprastanza cumünala.

I po gnir decis be davart ogets da trattativas chi sun indichats illa glista da tractandas. Quella sto gnir publichada almain desch dis avant la radunanza cumünala.

artichel 33

*Cumpetenzza da
decider*

Mincha radunanza cumünala chi'd es gnüda convocada confuorm a l'uorden ha il dret da decider.

artichel 34

*Presidi da la
radunanza*

La radunanza cumünala vain manada dal capo cumünal. In cas d'impedimaint surpiglia quista funcziun il vicecapo o ün oter commember da la suprastanza cumünala.

artichel 35

Predeliberaziun

La radunanza cumünala po decider be da fatschendas chi sun gnüdas predeliberadas da la suprastanza cumünala ed indichadas illa glista da tractandas.

artichel 36

Dombravuschs

La radunanza cumünala nomna ils dombravuschs necessaris.

artichel 37

Möd da vuschar

Las votaziuns vegnan fattas avertamaing. Ellas ston gnir fattas in scrit sch'ün quart dals votants preschaints pretenda quai.

Decisiva es pro la votaziun averta la majorità absoluta da las vuschs valablas. In cas da parità da las vuschs decida il capo cumünal.

Pro la votaziun in scrit es decisiva la majorità absoluta da las vuschs valablas. Cedlas da vuschar vödas nu vegnan dombradas. In cas da parità da las vuschs es il proget sbüttà.

artichel 38

Möd d'elecziun

Las elecziuns vegnan fattas in scrit. Schi nu vain fat ingünas objecziuns, pon ellas gnir fattas cun majorità averta (plüman), quai cun excepziun da l'elecziun da la suprastanza cumünala. Elet es quel chi ha obtgnü la majorità absoluta da las vuschs valablas.

Pro elecziuns cumplexsivas vegnan dombradas insembel tuot las vuschs da candidats valablas e partidas cul nomer dubel dals sezs libers; la prosma cifra intera immediatamaing plü ota es la majorità absoluta.

Sch'üna elecziun nu reuschischa in elecziuns singulas o schi sun elets in elecziuns cumplexsivas damain candidats co quai chi'd es d'eleger, ha lö üna seguonda elecziun libra. Elets sun in quist cas quels candidats chi han obtgnü las plü bleras vuschs.

In cas da parità da vuschs decida la büs-cha davart l'elecziun o la successiun ill'occupaziun d'ün post.

artichel 39

*Elecziun per
differents uffizis*

Sch'ün candidat vain elet per differents uffizis chi excludan ün a l'oter, sto el decider sainza retard per ün o l'oter uffizi.

Schi'd existan motivs d'exclusiun i'l sen da l'art. 14, schi es tschernü, ill'elecziun a listess mumaint, quel chi ha obtgnü las plü bleras vuschs. Scha tuots duos candidats han obtgnü listess bleras vuschs, decida la büs-cha.

Scha üna da las personas, tanter las qualas id exista ün motiv d'exclusiun i'l sen da l'art. 14 vain eletta, e scha l'otra es in uffizi e nun ha da gnir reeletta a medem temp sco cha la prüma persuna vain eletta, schi nun es l'elecziun valabla.

artichel 40

Reponderaziun

Üna decisiun da la radunanza cumünala po gnir suottamissa da tuots temps a quista per la reponderaziun. Resalvats sun ils drets da terzas personas.

Avant co chi'd es passà ün on daspö l'entrada in vigur d'üna decisiun, esa d'entrar in üna reponderaziun be scha quista vain decisa dals votants cun üna majorità da duos terzs da las vuschs.

b) La suprastanza cumünala

artichel 41

*Funcziun e
cumposiziun*

La suprastanza cumünala es l'autorità administrativa e puliziala dal cumün.

Ella as cumpuona dal capo cumünal e da quatter ulteriurs commembers.

La suprastanza cumünala nomna our da seis ravuogl il vice-capo.

artichel 42

Sezzüdas

Las sezzüdas da la suprastanza cumünala vegnan convochadas dal capo cumünal o eventualmaing da seis suppleant, e quai uschè suvent sco cha las fatschendas pretendan.

Sün dumonda da duos commembers da la suprastanza cumünala es il capo cumünal oblià da convochar üna sezzüda extraordinaria.

artichel 43

Cumpetenzas da decider

La suprastanza cumünala ha il dret da decider schi sun preschaints almain trais commembers.

artichel 44

Votaziuns ed elecziuns

Per tuot las decisiuns vala la majorità absoluta dals commembers preschaints. In cas da parità da las vuschs decida il capo, pro elecziuns la büs-cha.

Mincha commember es oblià da vuschar. Resalvadas sun las disposiziuns davart il tour s-chüsa.

artichel 45

Incumbenzas e cumpetenzas

La suprastanza cumünala ha tuot las cumpetenzas chi nu sun confidadas tras dret federal o chantunal, tras la constituziun cumünala o ledscha cumünala ad ün oter organ. Ella ha surtuot las seguaintas incumbenzas:

1. exeguir il dret federal e chantunal sco eir las ledschas cumünalas, ils uordens e las decisiuns da la radunanza cumünala;
2. preparar tuot ils progets per mans da la radunanza cumünala;
3. manar e survagliar l'intera administraziun cumünala;
4. administrar la facultà cumünala;
5. far il quint annual ed il preventiv;
6. decider davart expensas fin ad ün import da fr. 100'000.00 per la listessa fatschenda e fin a fr. 30'000.00 per expensas chi's repetan minch'on;

7. stipular contrats per fatschendas cha la suprastanza ha il dret d'exeguir;
8. decider davart manar process e recuors sco eir davart far accumodamaints o contrats da cumpromiss;
9. eseguir la pussanza puliziala chi suprastà al cumün e la cumpetenzza legala illa procedura penala administrativa;
10. eleger ulteriurs organs ütils e cumischiuns ütilas.
11. relaschar ün reglamaint chi circumscriba las incumbenzas ed ils dovairs dals suprastants cumünals, da singuls uffizis, l'indemnisaziun individuala sco eir las incumbenzas ed ils dovairs da la direcziun dal cumün.

artichel 46

*Rapreschantaziun
dal cumün vers
l'exteriur*

La suprastanza cumünala rapreschainta il cumün invers terzas personas ed avant güdisch.

Il capo cumünal o il vicecapo suottascriba legalmaing insembel cun ün ulteriur commember da la suprastanza o cul chanzlist cumünal pel cumün.

artichel 47

*Departamaints
administrativs*

L'administraziun dal cumün vain repartida sün departamaints. Mincha commember da la suprastanza cumünala maina ün departamaint. La repartiziun fa la suprastanza cumünala. Ella sto gnir comunicada a la populaziun cumünala.

Departamaints:

- Finanzas, persunal, affars externs e surveglianza generala
- Fabrica, planisaziun ed edifizis
- God, vias e chavas
- Provedimaints, sgürezza ed agricultura
- Scoula, cultura e turissem

artichel 48

Gestiun

Ils commembers da la suprastanza cumünala ston survegliar las fatschendas chi concernan lur departamaint administrativ, accumplir las funcziuns officialas necessarias e far ün rapport per la suprastanza cumünala.

Il dret da decider ha unicamaing la suprastanza cumünala. Fatschendas d'importanza subordinada po la suprastanza cumünala affidar al suprastant da departamaint per tillas evader independentamaing.

artichel 49

Capo cumünal Il capo cumünal maina la radunanza cumünala e presidescha las sezzüdas da la suprastanza cumünala.

Il capo cumünal prepara la glista da tractandas per la suprastanza cumünala. El pissera cun agüd dals ulteriurs commembers da la suprastanza cumünala cha las decisiuns trattas vegnan exeguidas.

In cas urgiants po el tour preventivmaing las disposiziuns provisoricas necessarias.

c) La cumischiun sindicatoria

artichel 50

Cumposiziun La cumischiun sindicatoria as cumpuona da trais commembers. Ella as constituischa sves.

artichel 51

Incumbenzas La cumischiun sindicatoria controlla il plü tard davo mincha quint annual la contabilità e la gestiun da tuot ils uffizis cumünals e d'eventualas chaschas specialas. Ella ha da scriver ün rapport e da formular üna proposta in scrit per mans da la radunanza cumünala.

Cun la controlla dal quint e da la gestiun po la cumischiun sindicatoria incumbenar ultra da quai, in perincletta cun la suprastanza cumünala, l'uffizi chantunal per cumüns o a perits privats.

Davart constataziuns da natüra subordinada po la cumischiun sindicatoria elavurar ün rapport special per mans da la suprastanza cumünala.

d) Il cussagl da scoula

artichel 52

Cumposiziun Il cussagl da scoula as cumpuona da tschinch commembers, ün da quels es il suprastant dal departamaint da scoula, cultura e turissem. El as constituischa sves.

artichel 53

Incumbenzas e Il cussagl da scoula exeguischa la legislaziun da scoula da la

cumpetenzas confederaziun, dal chantun e dal cumün. El maina e surveglia la gestiun da scoula.

Il cussagl da scoula ha, ultra da las cumpetenzas nomnadas illa ledscha chantunala da scoula, ils seguaints drets e dovairs:

1. eleger e licenzchar, sco autorità electorala, las personas d'instrucziun per mans da la suprastanza cumünala;
2. preparar l'uorden da scoula per mans da la suprastanza cumünala e da la radunanza cumünala;
3. decider davart expensas fin ad ün import annual da fr. 5'000.00 per cumprar mezs d'instrucziun e material da scoula.

2. Ulteriurs organs / cumischiuns

artichel 54

Cumischiuns La suprastanza cumünala elegia, per la cussagliaziun specialisada in funcziun consultativa, las seguaintas cumischiuns:

Üna cumischiun da planisaziun, üna cumischiun d'agricultura ed üna cumischiun da turissem. Il temp d'uffizi per las cumischiuns surmanzundas importa 4 ons. In regard a la limitaziun dal temp d'uffizi valan las disposiziuns analog a l'artichel 10 da las autoritads cumünalas.

La suprastanza cumünala po eleger ulteriuras cumischiuns a temp limità in funcziun consultativa, scha quellas fan dabsögn.

3. Administraziun cumünala / impiegats cumünals

artichel 55

Administraziun cumünala, incumbenzas L'administraziun cumünala es suottamissa administrativmaing al capo cumünal. Ella fa l'intera contabilità ed accumulscha tuot las ulteriuras incumbenzas d'administraziun publicas ed exeguischa las decisiuns da la suprastanza cumünala, scha'ls suprastants da departamaint nu sun incumbenzats cun quai.

artichel 56

Chanzlist cumünal Il chanzlist cumünal maina l'administraziun cumünala.

El scriva il protocol da las radunanzas cumünalas e da las sezzüdas da la suprastanza cumünala ed ha vusch consultativa in quellas.

artichel 57

Ingaschamaint dal persunal

La suprastanza cumünala ingascha il persunal cumünal, premiss cha oters organs nu sajan incumbenzats cun quai.

Per quant cha'l cumün nu relascha ingünas disposiziuns divergentas, as drizzan la relaziun da servezzan ed il salari davu la legislaziun da persunal respectiva dal chantun Grischun. Resalvadas sun las disposiziuns da la ledscha chantunala da scola e da l'ordinaziun chantunala davart la salarisaziun dals magisters.

III. Finanzas, impostas ed otras taxas

artichel 58

Principis da l'economia da finanzas

Ils mezs publics han da gnir dovrats in möd spargnuoss ed economic.

Las finanzas dessan esser equilibradas a termin mezdän.

Mincha expensa pretenda üna basa legala, üna decisiun da credit ed ün permiss pel pajamaint.

artichel 59

Principis da la contabilità

Il quint cumünal ha da gnir manà tenor ils principis generals e recugnuschüts per la contabilità da l'economia publica.

Il quint da facultà ha da gnir miss sün üna basa solida cun far amortisaziuns regularas.

Ils mezs destinats per ün intent specific (fuonds, fundaziuns e finanziaziuns specialas) dessan gnir separats ed administrats tenor lur intent.

Il quint da facultà ed il quint administrativ han da gnir preschantats, insembel cul rapport da la cumischiun sindicatoria, a la radunanza cumünala per l'approvaziun fin la fin da gün.

Il preventiv ed il pè d'impostas per l'on da quint han da gnir preschantats a la radunanza cumünala per l'approvaziun fin il plü tard a la fin da december da l'on precedaint.

artichel 60

Cumposiziun da la facultà

La facultà dal cumün as cumpuona:

- a) dals ogets chi vegnan dovrats publicamaing, sco vias, plazzas, auas e terrain chi nun han üna cumprouva da proprietà privata (art. 664 CCS e art. 118 e 119 LltCCS);
- b) da la facultà d'administraziun, nempe dals fuonds ed ogets chi vegnan miss directamaing, cun lur substanza, i'l servezzan da l'administraziun. Pro quels toccan pustüt las chasas cumünalas e las chasas da scoula, las ouvras per proveder ils abitants cun aua ed electricità, ils indrizs per stüder fös, las officinas, las plazzas da sport eui.;
- c) da la facultà d'utilisaziun, nempe da las alps, dal pas-ch da cumün, dal god, da la büs-cha cumünala, dals drets da pasculaziun, dals drets da far laina e dals erbadis.
- d) da la facultà finanziaria sco chapitals, munaida bluotta, dabuns, fuond ed ouvras chi vegnan tgnüts illa proprietà dal cumün pervi da lur valur da facultà e chi vegnan trats a nüz tenor il dret privat (fittanza, vendita da rechavs) o cun conceder drets d'utilisaziun specials.

artichel 61

Impostas e taxas

Il cumün cuverna seis bsögn finanziel surtuot cun impostas, cun rechavs da la facultà sco eir cun contribuziuns e taxas.

artichel 62

Taxas d'utilisaziun e contribuziuns als cuosts;

Per conceder las utilisaziuns, inchascha il cumün taxas d'utilisaziun o fits.

Fits d'utilisaziun

Ultra da quai po il cumün inchaschar da las personas autorisadas contribuziuns adequatas vi dals cuosts per l'utilisaziun ch'ellas han effectivamaing giödü.

Sco recumpensa per utilisaziuns in basa a concessiuns o permiss per l'utilisaziun publica augmantada, inchascha il cumün taxas chi cuorrespuondan per regla a la valur da l'utilisaziun.

artichel 63

Taxas da priorità

Scha'l cumün fabrica ouvras o indrizs chi han ün avantag special per tschertas personas obain chi augmantan la valur da tscherts ogets da facultà, po il cumün inchaschar, a norma da la legislaziun chantunala ed eventualmaing da ledschas cumünalas,

las specialas, üna contribuziun vi dals cuosts da l'ouvra chi cuorrespuonda a quist avantag.

artichel 64

Taxas

Il cumün po inchaschar als ütliaders taxas per las ouvras, intrapraisas ed indrizz ch'el ha fabbrichà e ch'el maina, e quai ill'otezza chi's drizza tenor ils uordens cumünals respectivs.

Sco recumpensa per tschertas ütliaziuns da l'administraziun cumünala o per evader tscherts acts officials (p.ex. dar permiss) po il cumün impuoner taxas administrativas.

L'otezza da las taxas ha da gnir fixada per regla da möd ch'ella correspuonda a la valur da la prestaziun furnida al destinatur, e cha'ls cuosts e las expensas dal cumün possan gnir cuernats.

artichel 65

Impostas

Il cumün inchascha impostas tenor la ledscha cumünala d'impostas. Quist decret sto gnir approvà da la regenza.

Subsidiarmaing vala pel cumün la legislaziun chantunala d'impostas.

artichel 66

*Taxa da cura e
taxa per promover
il turissem*

Per promover il turissem inchascha il cumün üna taxa da cura ed üna taxa per promover ils turissem.

Las entradas nu das-chan gnir dovradas per finanziar incumbenzas ordinarias dal cumün.

L'inchasch da la taxa da cura tras terzas personas es permiss.

IV. Cumün da vaschins

artichel 67

Drets

(scholt)

V. Fats da baselgia

artichel 68

Plaiv

Ils drets da la plaiv sun garantits i'l sen da la constituziun chantunala. Ella administrescha independentamaing sia facultà.

VI. Disposiziuns finalas

artichel 69

Revisiun La constituziun preschainta po gnir revaisa cumplettamaing o parzialmaing da tuots temps. Mincha revisiun aintra in vigur cun la decisiun respectiva.

artichel 70

Entrada in vigur La constituziun preschainta aintra in vigur cun l'acceptaziun tras la radunanza cumünala.

Ella sto gnir preschantada per l'approvaziun a la regenza chi tilla examinescha in regard a sia legalità. Quai vala per mincha müdada o cumplettaziun posteriura da la constituziun.

Decis da la radunanza cumünala dals 20.04.2012, revisiun parziala dals 29.06.2020.

Il capo cumünal:
Victor Peer

Il chanzlist
Gian Claudio Oswald:

Revisiun da la constituziun cumünala fat bun da la radunanza cumünala als 29.06.2020. Müdamaint respectivmaing cumplettaziun da la constituziun cumünala, art. 8, art. 10, art. 11, art. 27, art. 28, art. 31 al. 5, art. 32, art. 45 al. 6, art. 52 ed art. 67.

Approvà da la regenza: 15.9.2020, nr. 764

En num da la regenza

Il president:

Dr. Chr. Rathgeb

Il chancelier:

Daniel Spadin

